...НТЯБРЬ ЮБИЛЕЙЫГАР — ҮЛЭБЭ САҤА БЭЛЭХТЭРИ!

Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҤА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыҥҥы ыйтан–тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА ҮЛЭҺИТТЭР ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

№19 (4909) | 1977 сыл. Олуньу 12 күнэ СУБУОТА | Сыаната 3 харчы

АСТЫҤНАРГА ТЭҤНЭҺИҤ

ССКП райкомун бюрота, райсовет исполкома уонна профсоюун райкома оройуон совхозтарын, совхозтар үлэлэкэларын, фермалар уонна звенолар, бинрдии сүөһэлэрэ общественнай сүөһү кыстыгын кастыт түрт ыйдар уонна 1977 сыл тохсунньуга социалистическай куоталаһыыларын түмүктэрин оҥорбулар.

НЫСТЫК ТҮӨРТ ЫИҺЫГАР СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЙ КУОТАЛАҺЫҤЫ КЫАЙЫЫЛААХТАРЫНАН ААҔЫЛЫННЫЛАР:

Ньукэзэртан — куоталаһыыга ыйаһыта толоруугa барыта 7 лаҥа ылбыт **Эрилик Эристиҥнэн совхоз**. Бу хаһаайыстыбаттан ССКП райкомун уонна оройуон исполкомун көҥөрүллэ Кыһыл знамята бэриллибит.

Ньукэзэртан — 97,45 балларбыт **Хадаар отделениета** Эристиин аатынан совхозка 62,21 баллы ылбыт **Мугудай отделениета** — (Карл Маркс аатынан совхоз) тэрилистэ.

Ньукэзэртан — Эрилик Эристиҥнэн совхоз Хайахсытаан отделениетыттан **Аҕас Күөлүнэн** коллектива (старшай Дьячкова В. В.), фуражнай культан 305-тии кг үүтү ылааннык 392-лии кг толорбут. Иккис миэстэни бинр фуражтан ортотунан 360-ыуу кг ылан, былаанын 122,4 сийин толорбут Старостина Степанидах **Тэҥүргэстээх** звенота (Карл Маркс аатынан совхоз) үсүһү фуражнай ыһах 352-лии кг ылан былаанын 107,7 бырыһыан куоһарбыт Мугудай совхоз Мугудайдааҕы **пленгруппа** ферматын коллектива (старшай Сивцев И. И.) ыллылар.

Сүөмсыттартан — **Сергеевна Львовна** (Субуруускай совхоз), фуражнай ыһахтан 618-тыы кг үүтү ылааннык икки бүк толорбут. Ыһыкка ынарын ахсыттан 100 кг үүтү ылан сорудаҕын 46,9 бырыһыан ahарбыт **Тарабукина Варвара Константиновна** (Эрилик Эристиин аатынан совхоз), үһүс миэстэҕэ 549 кордоруулэнэн былааҥын 204,8 бырыһыан толорбут эмиэ итти совхозтан **Назарова Евдокия Саввична** табыстылар.

Бороон көрөр звенолартан — Карл Маркс аатынан совхоз **«Юбилейнай» ферматын иккис звенота** (старшай Дьячковскай И. Г.), 168 бороону сүтүгэ суох ниттэн, хас бинрдиларин 71,2 кг молоһуннут. Куоталаһыыга иккис миэстэ 314 бороону барытын ыһыннаах ниттэн, хас бинрдиларин ортотунан 70,2 кг тиэрдибит Эрилик Эристиин аатынан совхоз **Кэтит Күөллээҕи звенотугар** (старшай Петров П. Ф.), бэриллибэ. Үһүскэ 183 бороону 99,9 бырыһыан тыыннаах ниттэн хас бинрдиттин ортотунан 71,1 кг толоһуттэрэн ситиспит Карл Маркс аатынан совхоз **«Юбилейнай» ферматын бастакы звенота** (старшай Белых З. И.) тиҥиста.

Бороон кэрэччүлэртэн — Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хадаардааҕы отделениетыттан **Адамов Константин Дмитриевич** бастаата. Кини 42 бороону сүтүгэ суох ниттэн, хас бинрдиларин ортотунан 94 кг толоһуннут. Иккис миэстэни эмиэ итти совхоз Хонтоһоотооҕу отделениетыттан 40 бороону үчүгэйдик көрөн-харайан, хас бинрдиларин ортоһыйаанына 91,5 кг улаатарын ситиспит **Лутай Иван Григорьевич** ылла. Үһүскэ 17 бороонноох, 85,9 кг привеһи ылбыт Карл Маркс аатынан совхоз Болугурдааҕы отделениетын сүөҕүһүгэ **Гермогенова Надежда Михайловна** табыста.

1977 СЫЛ БАСТАКЫ ЫЙЫГАР -ТОХСУННЬУГА, ОБЩЕСТВЕННАЙ СҮӨҺҮ ИИТИИТИГЭР УОННА СҮӨҺҮТТЭН БОРОДУУКСУЙАНЫ ЫЛЫЫГА КУОТАЛАҺЫЫ КЫАЙЫЫЛААХТАРЫНАН ТАБЫСТЫЛАР:

Эристиин аатынан совхоз – 101 баллы ылан.

Аксыт (88 баллаах), **Хадаар** (85 баллаах), **Мугудай** (63,6 балл) **отделениелара.**

Аҕас Күөлүн ферматын коллектива (Эрилик Эристиин аатынан совхоз) — фуражнай ыһах ахсыттан 125-тии кг үүтү ылан, былаанын 208 бырыһыан толорбут. **«Сардаана» ферматын коллектива** (Субуруускай аатынан совхоз) — хас бинрдии фуражнай ыһах 108-тыы кг ылан, сорудаҕын 89 бырыһыан куоһаран. **Күөлүн ферматын коллектива** (Эристиин аатынан совхоз) — фуражнай ыһах ахсыттан 100 кг үүтү ылан, сорудаҕын 83 бырыһыан толорон.

Сүөһэрэргэр сыһыарылларбыт ыһыллай ыһахтарын ахсыттан 100 кг үүтү ылбыт **Луковцева Ольга Дмитриевна** (Эрилик Эристиин аатынан совхоз), 168-тыы кг үүтү ылбыт **Сергеева Анна Львовна** (Субуруускай аатынан совхоз), 156-дыы кг ылары **Михайловна** (Эрилик Эристиин аатынан совхоз).

Коллективтыын көрөн-харайан хас бинрдии бороон ыйааһынын ортоо эбиллитин 24,4 кг тиэрдибит Карл Маркс аатынан совхоз **«Юбилейнай» ферматын иккис звенота**, 22,2 кг привеһи ылбыт Эрилик Эристиин аатынан совхоз **Кэтит Күөллээҕи звенота** үөнна хас бинрдии бороон ортоо төлөһүйүүтүн 21,3 кг тиэрдэрэн ситиспит Карл Маркс аатынан совхоз **«Юбилейнай» ферматын бастакы звенота.**

Көрөр-харайар 40 бороонун хас бинрдиттин ый устата 30,9 кг төлөһүннүт **Пестерева Елена Петровна** (Эрилик Эристиин аатынан совхоз), 49 бороону барытын тыыннаах ниттэн, хас бинрдиттин орто ыйааһынын 27,5 кг уладатыннарбыт **Адамова Галина Ивановна** (эмиэ итти совхоз) үөнна 45 бороонун сүтүгэ суох ниттэн, хас бинрдиларин 25,8 кг төлөһуттэрэн ситиспит **Белых Зоя Иннокентьевна** (Карл Маркс аатынан совхоз).

Куоталаһыы кэҥиир

Бу күннэргэ ыанньыксыттар үлэ ветерана Саввин В. М. уонна Иванов М. И. Мырылаҕа сирэй куоталаһыыга көрүстүлэр. Көрсүһүүнү рабочком председателэ Драгунов Г. А. салайан ыытта. Бэрэбиэркэ түмүгүнэн биллигин кырдьыас ыанньыксыт инники ahэр. Бу көрсүһүүгэ атын ыанньыксыттар опыттара ырытылын а. Онно оройуон Сэбиэтин депутата Сергеева А. Л. бастаан ahэрэ кэрэхсэнэ.

Саҕаланнах бачыымнарын ылыhан, Устинова А. Г. Кытаанах отделениетын ыанньыксытын Перфильева Е. Н. куоталаһыыга ыҥырда.

Эмиэ бу көрсүһүү кэмигэр Соловьевтаабы «Юность» ыччат-комсомольскай ферма коллектива Болтоногтооҕу «Кэскил» коллективын куоталаһыыга ыҥырарын биллэрдэ. Куоталаһыы өссө кэнээтэ: Сылаҥ Арҕаа Хотогун фермата Болтого «Сардаҕатыныын», Сылаҥ «Чолбоно» Кытаанах «Хомустаарыныын», Сылаҥ фермалар «Эрэл» Улахан Күөллүүн куоталаһыыга ыҥырыстилэр.

Бу куоталаһааччылар бары сыллаабы былааннарын Октябрь юбилейын көрсө толорорго эбээһинэстээннэр.

Н. СОЛОВЬЕВ.

Сэбиэт тутуудаҕа, инэн сиинньигэс эдэркээн уол фермаҕа үлэлэн гостоҕун диэки күҥҥэ гаста эмэ тиэтэйэ-сөпкөйө таахпар буолбута хайыы-үйэ сылтан орто. Ити 17 саастаах Сеня Дорофеев.

—Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хайахсытаабы отделениетын мааныыксыта. Кини онус пятилетка бастакы сылын сорудахын миэстэлэһэ бастаҕа толорбута. Кырдьык, бастакы камиэ уолга ыныах ыыр ыарахан үөнна салгыытиналлаҕа ота. Онно эбии эдэр киһи дойдуҥ дүүйарын сөбүлүүр буолан, кырдьаҕас мааныыксыттар онно-манна ыарахаттаах үлэлэригэр көмөлөһөллөр. Салалтаҕа мааныыксыт талыыбат киһитэ диэн тоҕо мөкпөттөллөрө.

Сеня мартан XXV съезднн үлэһиттэрэ дуоһалаахтарын үөнэ табаарыстарым биһигиттэриэ үлэларыттэн ора көтүүлэри бэрт-тоолой мааныыксыт буолла. Кини биллигин 17 сааһыгар ыыр. Кыстык

Ыанньыксыт уол

үүрэ мөлөйөр гас биирдии ыныыттан 227 не онкуогар 514 кг иан, байтаҥ фермаларга, Сэмэн Үрэҕэр, иккис миэстэҕэ тардыста. Кини куоталаһар кыһыытыттан Аҕаҕа Монастыреваттан 9 кг үүтүгэр эҕэлэн, улаханнык кыһыйар.

Кини 1977 сыл бастакы ыйыгар мөлөх ахсыттан 60 не онкуогар 151 кг үүтү ыата, былааҥын икки ынар гогуо куоһарда. Бу буолар куоталаһыы күүһэ диэн.

Сеня Дорофеев онус пятилетка иккис сылын сорудахын чэпчэтэргэ биэс быһаарыыласпыт.

К. АРЖАКОВ.

БЫЛААН АҺАРЫЛЫННА

Ыччат наставнига Верховцева Татьяна Бухоловна сэбиэдиссэйдээх Чурапчытаабы 1 №-дээх бородуукта маҕазыыныын коллектива Октябрьскай социалистическай революция хайҕаллаах юбилейын көрсө үрдэтиллибит обязательстибоҥ ылыныан үлэлиир. Продавецтар Попова А. П., Филиппова Е. Д. уонна Балачева Р. Н. сыллааҕы сорудахтарын ахсыннылы 20 күнүгэр толорон тиийэргэ, былааннаммыттааҕар 10 тыһ. 400 солкуобайдаах аны-үлүү атыылырга соруктаммыттар.

Маҕазыын коллектива 1977 сыл маҥнайгы күннэриттэн үлэҕэ үтүө субастаахтык ыҥыста: тохсунньуга 43 тыһ. солкуобайдаах бородууктаны атыылыахтаах былааныын 6 тыһ. 700 солк. аһарыы толордо.

А. АДАМОВ.

Резервэни туһанабыт

УГЛЕГОРСКАЙ (Сахалинскай уобалас). Паходка нордугар үлэ 66,1 бырыһыана механизацияланна,— диир ССКП XXV съезһин делегата крановщица М. Попова. Байыаҥ резервэни туһаҕа таһаарар сылаттан причалга судноолар уһуннук туруулларын аччаттыбыт, электроэнергияны кэмнээбиппит, таһаҕас буорту буолуутун таһаарбат үлэни ыытабыт. Октябрь 60 сылыгар көрсө цехпыт крановшик идэтигэр үөрэтэргэ соруктаахпын М. Попова.

ССТА.

СНИМОККА (хаҥастан) — «Союз-24» космическай харабыла командира СССР космонавт-летчига, Советскай Союз Геройа полковник Виктор Васильевич Горбатко; харабыл бортинженера, инженер-подполковник Юрий Николаевич Глазков.

ССТА фотохроникаттан.

ЛИТОВСКАЙ ССР. Республика тыһыынчанан хоһуутун үлэһиттэрэ, механизатордара, сүөһү иитээччилэрэ байаҕын кыһыҥҥы уоппускаларын Друскининкайга атаарыахтара, онно эмтэнии курсун барыахтара. Бу курорт минеральнай источниктарынан, эмтиир бадараанынан Бүтүн Союз үрдүнэн киэҥник сураҕырар. Бүтүн Союзтааҕы общественнай көрүү түмүгүнэн манна баар «Эгле» санаторийга ССРС НХСБ диплома уонна кыһыл көмүс медала туттарыллыбыта.

Үөһэ снимокка: «Эгле» санаторий кабинетыгар эмтиир гимнастиканы оҥоруу.

Аллараа снимокка: «Нямунас» санаторий.

М. БАРАНАУСКАС фотота.

Биһиэхэ эппиэттиилээр

«Саҥа олох» 1977 сыл тохсунньу 20 күнүнээҕи нүөмэригэр рейдэбэй бирикэдэ «Эриэ дэхси буолбатах» диэн тэбоһоох ыстатыйата бэчээттэммитэ. Онно Карл Маркс аатынан совхоз Одьулуунунааҕы отделениетыгар саҥа торҕуохха бэлэмнэнии, ычат сүөһүнү эбии аһылыгынан хааччыйыыга баар итэҕэстэр ыйыллыбыттара.

Отделение партбюротун секретара Н. С. Трофимов итиниэн сибээстээн редакцияҕа маннык эппиэттээтэ:

«Ыстатыйаҕа ыйыллыбыт итэҕэстэр кырдьык бааллара. Партбюро Үрэх Күөрэ бирикэдэтин бирикэдьиирэ Х. Х. Матвеева тарҕаахха бэлэмнэнии туһунан информациятын иһиттэ уонна итэҕэстэри туоратыыга, салаата стилин тупсарыыга туһаайыллыбыт уураахы ылынна.

Билиҥҥин бу бирикэдэҕэ ньирэй көрөөччү ананан үлэлээн эрэр. Биир индивидуальнай клетка, түөрт термонлетка үлэлииллэр. Хотон икки корпуһун аанара, түннүктэрэ ерөмүөннэнниллэр. Бороонньорго коенньорбе оҥоһуллар, ону тэҥэ искусственнай үүт иһэрдиллэр. Тохсунньу 27 күнүгэр диэри 1500 устуука минеральнай брикети оҥордубут.

Тохсунньу ыйга отделение үрдүнэн ынах ахсыттан 46-лыы кг үүтү ылыллыахтааҕа 56-лыы кг-нан толорулунна, график тутуһуллан иһэр. Сүөсүһүттэр Улуу Октябрь 60 сылатын көрсүү социалистическай эбэһээтэлистибэлэри ылынан үлэлии сылдьаллар».

В. Н. Колпашникова сурутун дьүүллэһэбит

БАРЫТА БЭРЭЭДЭКТЭН ТУТУЛУКТААХ

Аасыт кыстыкка сүөһү ыарахастык, мөлтөх аһылыкка туран үгүс сүөһү коньүөн өлүүтэ таһаарыллыбыта. Мин санаабар, ити кэлин икки сылга Хатылы отделениетыгар туруорар мэлтэми учуоттаабака эрэ элбэх сүөһүнү кыстатыллыттан, онуоха эбии отун-маһын таһаллыыта кыаллыбатаҕыттан тахсыта. Быйылгы кыстыкка сүөһүнү сүтүгэ суох таһаарар туһугар барыкыахтыын үүрэн үлэлиибит.

Аасыт сайын звенонан тордуо буолан 1135 субан сүөһүнү көрбүппүт. Ол иһиттэн 353 сүөһүнү государствоҕа туттарарга, 782 төбөнү иитиигэ анаан туппуппут. Туппут сүөһүбүтүн биири да эмчирэппэккэ кыстыга буллардыбыт. Сайын устатыгар 1 сүөһү 104 кг эбиллэрин ситиспиппит. Государствоҕа атыылабыт сүөһүлэрбит 91 бырыһыаныгын үрдүк уойуулаахынан, ол иһиттэн 122 төбөнү иалбаакка туттарбыппыт.

Аасыт күһүн биһиги 222 сүөһүнү балаҕан ыйын 25 күнүттэн алтынньы 25 күнүгэр диэри Бабаҕа диэн сиргэ интенсивнай уотууга туруордубут. Биир сүөһүгэ күнүгэ 8 кг бастыҥ сортаах оту, 2 кг комбикорманы нуорма ла а л аһаттыбыт.

Уотууга туруохтарын иннинэ сүөһү орто ыйааһына 318 кг этэ. Оттон туттарарбытыгар 340 килограмы үктээтилэр. Итинэн ый устата хас биирдии төбө 21 кг-таи тахса эбилламитик ситистибит. Ити сүөһүлэрбититтэн 73 сүөһүнү иалбаакка туттардыбыт. Кэлин экономистар ааҕыыларынан, уотууга бэриллибит бары проекуоту ковҕураннишит кэлнэ, 18566 солкуобайдаах эбии барыс киирбит.

Итинэн бу улахан барыстаах, табан тэриллэххэ биһиги усулуобуйабытыгар ситтоох, үүстүгэ суох дьыала. Үчүгэй оттоох-мастаах сиргэ уотар площадкалары тэриннэ, күһүҥҥү уотууну күүскэ ыытыы тэриллэрэ наада. Өтчөҕө уонуган буолбакка, сүүһүнэн тыһыынча солкуобайдаах барыс киирпиэхтээх, сүөһүнү күһүҥҥү оттүгэр хачайнарыы туоратыллыа этэ.

Биһиги звенонан быйыл эмиэ 1450 субан сүөһүнү туоохтаахпыт. Онтон 443 сүөһүнү государствоҕа туттарарга анаан уотуохпут. Бэйэбит оҥорбут аасыт сыллааҕы кордоруубүтүттэн түсээккэ. Государствоҕа туттарыллар сүөһүлэрбитин иитиллэр сүөһүлэртэн арааран көрүөхпүт уонна күһүҥҥү интенсивнай уотууну тэрийиэхпит.

Үлэҕэ ити сэмэй ситиһиилэр биирдэ баар буолбаттар. Бу үгүс сыраттан, тэрээһиннэн уонна кылаабыннайа үлэ дьиссиплиинэтин кытаанахтык тутуһуутуттан үөскүүр. Мин уонча сыл бостуукпуттубун. Кэлин сылларга звенонан көрөбүт. Үрүҥ оттугар араас дьон түбэһэллэрэ. Кырдьыгынан этэххэ, сорохтор арыгылаан үлэлэригэр кыһаммакка сылдьаллара эмиэ баар буолара.

Билиҥҥин биһиги звенобут иннинник быһыыга эбаласпат, үлэ режимин тутуһан үлэлиир дьонунан сүүмэрдэннэ. Ол да түмүгэр итинник сэмэй ситиһиилээхпит. Онон коллектив иһиниллэх, дьиссиплиинэлээх да, үлэ үчүгэй түмүктээх буолар.

Билиҥҥин республика, оройуон хаһыаттарыгар үлэ дьиссиплиинэтин туһунан кэпсэн барар. Бу саамай сөптөөх боппуруос көтөҕүлүннэ. Үлэҕэ эал-дьаа сыһыаннаһыы, үлэ күнүн көтүтүү биһиэхэ да тахсыталлыыр. Арыгылааһыны утары охсуһуу күүһүрэн эрэр, салалта, общественнай тэрилтэлэр элбэх үлэни ыыталларын үрдүнэн аасыт сыллаахха 97 киһи арыгылаан үлэҕэ тахсыбакка сельсоветынан регистрацияланнылар, сэмэҕэ-суукаҕа тардыллыннылар. Итилэртэн сорохторо 3—4 төгүл түбэспиттэрэ. Дьэ итинник быһыыттан элбэх үлэ күнэ сүтэр.

Адьас соторутааҕыта сүөһү ылаһиттарга М. Д. Павлов, П. А. Бавлуцкай, Д. Д. Теристин арыгылаан үлэҕэ тахсыбакка бэрэгуулаан дьүүлланнилар. Биллэрин курдук, сүөһүттэн бородуукусуйаны ылыы ыамыһах, сүөһү коньүнан өлүүтэ массабайдык таһаарыллыбыт отделениетыгар кыстык былдьаһыктаах күннэригэр үлэҕэ итинник сыһыан общественнай хаһаайыстыбаҕа охсуута улахан.

Бэйэ туруорулубут учаастактар эппиэтинэһи үрдэтэр, үлэ дьиссиплиинэтин кытаанахтык тутуһан, бэрээдэктээхтик сылдьан үлэлээһин хас биирдии рабочай күннээҕи сорудунан буолуута биһиги үлэбитин киэргэтиэ эрэ этэ.

И. ПАВЛОВ, сүөсүһүт.

Искусственнай сиэмэлээһин—племенной сүөһү төрдө

Сүөһү бородуктатын тупсарыыга партия уонна правительство улахан суолтаны биэрэр. Партия XXV съеһигэр Л. И. Брежнев ону маннык тоһоҕолоон эппитэ: *«Үчүгэй племенной сүөһү—бу ааҕардас сүөһү иитиитин бородуктуйатын кээмэйин эрэ буолбатах, ону сэргэ аһылыгы баһаам алдьатык кэмчилээһин, бу тыа хаһаайыстыбатыгар үлэ уонна материальнай ороскуоттары дьиҥ-чаҕы аһыйатыта».*

Сүөһү иитиитигэр научнай-техническэй революция үрдүк ситиһиитин чыпчаалынан искусственнай сиэмэлээһин буолар. Искусственнай сиэмэлээһин сүөһү бородуктатын тупсарыыга быһаарар суолталаах. Бу үлэни табан ыытахха отделение, совхоз сүөһүтүн племенной хааччыстыбатын биир пятилетка иһинэн тупсарыахха, сүөһү-бородуукусуйатын лаппа элбэтиэхэ уонна сыстыганнаах ыарыылар тарҕаныыларын суох оҥоруохха сөп.

Биһиги оройуоммутугар искусственнай сиэмэлээһин ыытыллар буолбута уонтан тахса сыл буолла да, туруорумнут сыалбытын ыраахынан толоро иликпит.

Бу боппуруос үгүстүк кэпсэтиллиннэ, дьүүлэһиллиннэ. Оройуоннааҕы XXIV партийнай конференция 1977—1978 сс. искусственнай сиэмэлээһини совхозтарга барыларыгар толору ыытарга быһаарбыта. Ол үрдүнэн совхозтар салалталара искусственнай сиэмэлээһини 1977 сылга өссө ачаатарга барыллаллар. Бу — улахан алҕас.

Биһиги совхозтарбыт салалталара техник-осеменатор идэтигэр сөптөөх дьонноу үөрэттэрбэттэр, сиэмэлиир пууннары типовойдуу, үчүгэй хааччыстыбалаахтык тутарбаттар. Сиэмэ таһыытыгар анал массыыналары биэрбэккэ, графиктар кэһиллэллэр, о. д. а. итэҕэстэр бааллар. Ол иһиттэн совхозтар бу дьыала эргиччи барсыттан маталлар, улахайнык ноччотуралар.

Былырыын искусственнай сиэмэлээһининэн Эрилик Эристиин аатынан совхозка ынах 50, Карл Маркс аатынан, Субуруускай аатынан совхозтарга 35,6 бырыһыана эрэ хабыллыбыта. Сиэмэлээһин хааччыстыбата суох ыытыллыбытын түмүгэр ынах уулааныыта иллэрээ сыллааҕар 5,6 бырыһыанынан намтаабыта.

Сиэмэлээһини үчүгэй хааччыстыбалаахтык ыыппыт техник-осеменатордар үрдүк көрдөрүүлээниттэрэ: П. Н. Титов ынах 99,5, Е. Н. Ксенофонтова 94,7, А. М. Ксенофонтов 87,5 бырыһыанын уулааран ситиспиттэрэ. Сирдээ бу да чахча үлэни сатаан тэрийэххэ, бу дьыала үтүө түмүгү биэрэрин туоһулуур. Эрилик Эристиин аатынан совхоз техник-осеменатордарын бэлэмнээһиҥҥэ улахан суолтаны биэрэр: итиник 7 специалистан 5-һэ үөрэммит инстар, бастыҥ дьоннор.

Эрилликтэр искусственнай сиэмэлээһиҥҥэ 1272 ынаҕы сиһилэр дылар, 6 сиэмэлиир пууну үлэлэтэллэр. Карл Маркс аатынан совхоз салалтата Бахсыга 685 ынахтан баара эрэ 260-ну, Мугудайга 685 ынахтан 425-һин искусственнай сиэмэлээһиҥҥэ анаата. Субуруускай аатынан совхоз ааҕардас Болтоҥо отделениетыгар 1734 сиэмэлэниэхтээх ынах, тиһэҕэ баарыттан 739-ну оҕуһунан сайтарыта хааллардa.

Оройуон үрдүнэн 96 атыыр оҕус баар. Бу оҕустар туруктара мөлтөх: оҕустары хотон саамай тымныы миэстэтигэр баайаллар, аһылыктара кордэбүлгэ эрэ. Баара эрэ 6 элита кластаах оҕус баар, 64 оҕус класстара суох буолан, сантарыыга көҥүллэммэттэр. 96 атыыр оҕус ыаллар кэтэ ынахтарын аахтахха 11 тыһыынчаҕа чугаһыыр ынаҕы сабыахтаахтар.

Искусственнай сиэмэлээһиҥҥэ ынах 40 бырыһыанa эрэ сыһыарыллыбытыттан итинник улахан ноҕоруускa биирдии оҕуска тиксэр буолла.

Бу дьылга сиэмэлээһин графигын толорбокко иһэбит: 124 ынах сүөһү сиэмэлэниэхтээҕиттэн 27-тэ эрэ сиэмэлэннэ. Бу—туллуллубат итэҕэс.

Совхозтар салайааччыларын иннилэригэр уталыттыллыбат улахан соруктар тураллар. Сиэмэлиир пууннары ыраастыырга, чабдигыраатиттэ охсуллуохтаах. Тиһэҕэ тыһаҕаһы иитэр отделениелара— Хатылыга, Хайахсытка, Мугудайга, Одьулууҥҥа—уратыбол уоттоох уурулуохтаах. Олорго опыттаах техник-осеменатордар үлэлиэхтэрин ситиһиэххэ. Сиэмэ таһыытыгар анал массыыналары, эбиэттээх шофердары анаан, сиэмэни таһыы графигын булгуччу тутуһан иһиэххэ.

Искусственнай сиэмэлээһин курдук улахан суолталаах, эргиччи кэскиллээх дьылаҕа ахсааннаах болҕомтону уурууу—совхозтар салайааччыларын, специалистарын мүччүрүйбэт эбээһиннэстэрэ.

Е. КОРКИН,
тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига.

Агитатордарга, политинформатордарга көмө
Оройуон совхозтарын

Совхозтар	Эт оҥоһуута (центнер) тыыннаах ыйааһынынан: I кварт. былаан	Туолла	%	1976 с. ±	Үүт валовай ыама (центнер): Тохс. ыйдааҕы былаан	Туолла	%	1976 ±
К. Маркс	1600	204	12,7	+21	1030	991	96,2	−181
Субуруускай	1570	1068	68,0	+14	940	846	90,0	19
Э. Эристиин	1280	323	25,2	−200	940	1249	132,9	+38
Ор. үрдүнэн	1450	1595	35,8	−165	2910	3086	106,0	−201

УДАРНАЙ ВАХТАҔА—ҮРДҮК ТЭТИМИ!

Республика комсомолецтарыгар уонна ыччаттарыгар ыҥырыы

...ДАРЫС, тулаҕын өттүтүн көр. Хаана баһыытыгар ...ннаах, айымньылаах үлэ оргуйар. Бу дата, онус ...сиэ баһатын стартын ... ...ябрь 60 сылын чиэһигэр ударнай вахтаҕа. ... коллективтара, бастыҥ үлэһиттэр ССКП XXV ... уураахтарын толоруута ... достойнай ...арын киллэрэргэ кыһаналлар.

...публика үлэһиттэрэ Бүтүн Советскай социалис...ай куоталаһыыны тэрийии туһунан ССКП КК, ... Министрлэрин Советэ, ВЦСПС уонна ВЛКСМ ... уураахтарын пятилетка иккис сылыгар бойо... ... программа ...ытынан көрдүлэр. Бу докумуон ... айымньылаах саҕалааһыҥҥа, ... саҥа дьаһаллары олоххо киллэриигэ күүс ...эсим» аһар дьаһаллыаһан буолар.

... уонна хаачыстыба иһин охсуһуу куотала... ...эмин сүрүн тирэҕинэн Якутскайдааҕы иис фабрика... ... тиргии-атах таҥаһын комбинатын оҥорон та... ... бородуксуйаларын түөрт көрүҥэр хаачыстыба ...дарственнай Знагын иҥэрин буолла.

... республикабытыгар аттары кыайыыга буолар. ...лаах көҕүлээһиннэрин салҕааччыларыгар ... үлэһиттэр өлөрөллөр уонна үлэлииллэр. ... бэйэлэрин холобурдарынан атыттарга ... ... биһиги дойдубутугар сүүһүнэн тыһыынчанан ...иллар, — диэн бэлиэтээбитэ ССКП КК Генераль...ай секретара Л. И. Брежнев Тулаҕа тыл этэригэр. ... бырдуохтаах даҕаны. Советскай норуот баарын ...ы, дойдуну коммунистар партиялара салайар ... да, мэлдьитин инни сүрэхтээх, биһиги өлбөт... ... коммунистическай дьылҕабытыгар муҥура суох ... дьиэлэр баар буолуохтара. Кинилэргэ ... ... албан аат!

...ыгы ...тугар, ССКП XXV съеһин кыаттар, ...ибикагэ «Хас биирдии рабочай миэстэҕэ үлэ үрдүк оҥорумтуотун!» диэн девиһинэн социалистическай куоталаһыы саҕаламмыта.

Бу бачыымы өйөөбүт тыһыынчанан үлэһиттэр биһиги хайа промышленноһын предприятиеларыгар уонна тутууларга олоҕу-дьаһаҕы хаачыһыйы эйгэтигэр уонна сэлиэнньэлэргэ үлэлии сылдьаллар.

ПЯТИЛЕТКА бастакы сылыгар саҕаламмыт производство бастыҥнарын уонна новаторларын патриотическай бачыымнара пятилетка иккис сылын социалистическай куоталаһыыларыгар саҕаланар.

«Көдьүүс уонна хаачыстыба пятилеткатыгар — ударнай дьулуурдарын уонна айымньылаах үлэлэрин!» диэн лозуҥунан Улуу Октябрь 60 сылыгар ССКП КК-гар Ленинскэй комсомол рапорыгар илии баттаабыт былаан иһин ыччаттар өртөлөрүгэр куоталаһыы киэҥ дэлэй ...һаны ылар.

Биһиги ССКП XXV съеһин делегаттара, наставниктар, ыччат-комсомольскай коллективтар салайааччылара эйиэхэ, Саха сирин ыччаттарыгар, туһаайан этэбит: «Мэлдьи маннык буолуоҕун — ол хата мээдьи ыччаттар, ударнай дьыалалар бастакы кирбиилэригэр, аҕа табаарыстарбыт, коммунистар, ветераннар достойнай салҕааччыларынан буолан кинилэр курдук «олорорго, үөрэххэ уонна үлэлииргэ!»

РАБОЧАЙ диэн советскай дьоҥҥо эрэ баар аатыанан кини туттуу чувствота биһигини саҥа кыайыыларга ыҥырар. Пятилетка иккис сылыгар үктэнэн баран биһиги хардыыбытын бириэмэни кытта тэҥҥэ, хас биирдиибит айымньылаах, көдьүүстээх уонна хаачыстыбалаах үлэтин хааччыйан туран, биһиги Саха сирин баай уолаттарын уонна кыргыттарын социалистическай куоталаһыы знамятын өссө үрдүктүк тутарга, бары үлэҕэ ситиһиилэр иннинэн кэккэлэригэр буоларга ыҥырабыт. Ол аата онус пятилетка ирдэбилин экономика бары салааларыгар, үлэ бары коллективтарыгар үлэ көдьүүһүн уонна хаачыстыбатын дэгиттэр үрдэтии, ол эбэтэр ССКП XXV съеһинэн бигэргэтиллибит улуукаан социальнай-экономическай программа ситиһиилээхтик олоххо киириитэ буолар.

КҮНДҮ ДОҔОТТОР! Ударнай вахтаҕа тэтими хааччыйыаҕыҥ уонна онус пятилетка иккис сылын былааннарын Улуу Октябрь 60 сылыгар толоруоҕуҥ!

Ударнай вахтаҕа — ударнай тэтими!

Р. Томилова, ССКП XXV съеһин делегата, Мирнэй куораттааҕы 3 №-дээх фабрика маастара.

В. Грива, ССКП XXV съеһин делегата, Депутатскайдааҕы ГОК бирисэдьиирэ.

А. Кузьмина, ыччат наставнига, Эрилик Эристиин аатынан совхоз «Юбилейнай» ферма салайааччыта.

В. Сухомлинов, ыччат наставнига, «Бамстроймеханизация» трест 158 №-дээх МК бирисэдьиирэ.

А. Зорина, ыччат наставнига, «Димитровскай» совхоз «Сарыал» ферма салайааччыта.

В. Патратий, Ленинскэй комсомол бириэмийэтин лауреата, «Саха сирин комсомолеһа» теплоход ыччат-комсомольскай экипаһын капитана.

П. Христофоров, Ленинскэй комсомол бириэмийэтин лауреата, «Олоҥ» совхоз таба иитэр ыччат-комсомольскай бирисээдэтин салайааччыта.

С. Гайнутдинов, «АЯМтранс» холбоһук 1 №-дээх АТП ыччат-комсомольскай экипаһын салайааччыта.

В. Ермолин, Үөс-Ньурбатааҕы автопарк ыччат-комсомольскай коллективын салайааччыта.

П. Глухотаренко, «Бамстройпуть» ТУ 578 №-дээх ТМП ыччат-комсомольскай комплекснай бирисээдэтин салайааччыта.

Н. Ярнин, «Бамстроймеханизация» трест 157 №-дээх МК ыччат-комсомольскай комплекснай бирисээдэтин салайааччыта.

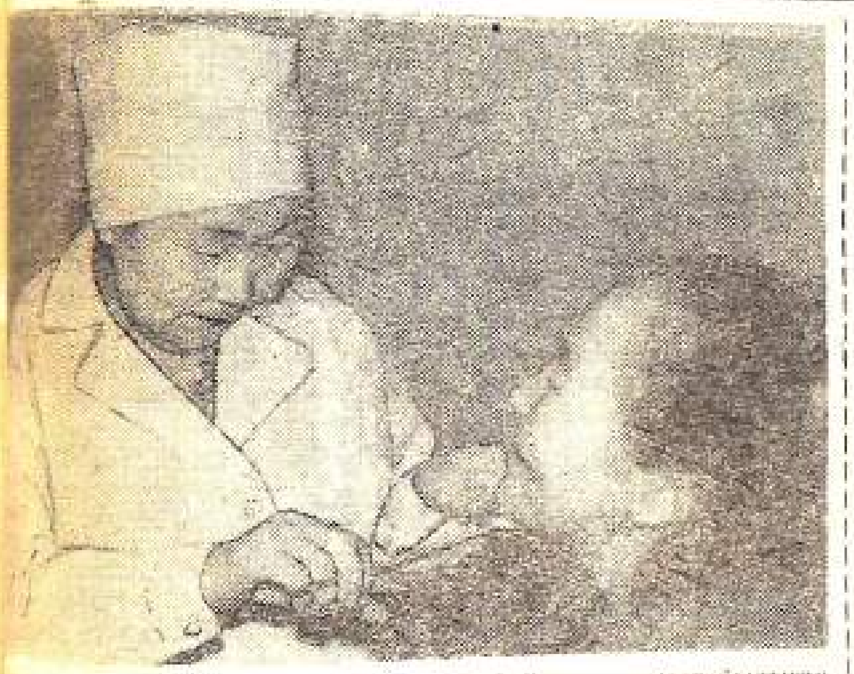

Биһиги дойдубутугар нэһилиэнньэ доруобуйатын харыстабылыгар ... болҕомто ууруллар. Ол да иһин сыллата эмтиир-сэрэтэр ... тэриллэр, оҥон үлэлиир кадрдар билиилэрэ-көрүүлэрэ ...тар.

... комплекс үчүгэйдик ыытыллыларыгар орто медицинскэй ... быһаарар оруолу ылаллар. Кинилэр ыарыһахтарга ... амарахтык, истиҥник сыһыаннаһаллар да, сөпчөөн эмтэнии ... турсиэнир. Мээнэҕэ этиэхтэрэ дуо: киһи санаатын кото... «кыһыа» иһэлин сыһыаан дьыала аҥара диэн. Итиэннэ ... сыл түбэһэр үлэһитинэн оройуоннааҕы балыыһа хирур... отделениетын сестрата Валентина Григорьевна СЕМЕНО... ...бэр. Ыарыһахтар таптаан ааттыылларынан, тётя Валя үлэ... ...өтүс бэркиниллээх, «сымнаҕас илиилээх», үчүгэй сүбэһит, ... идэтин бэйэ тарбаҕын курдук баһылаабыт үлэһит. Ону ... иһинэн ааспыт хас биирдии ыарыһах билэр. Маннык ... күннэтэ үксүү турдуннар!

...СНИМОККА: В. Г. Семенова ыарыһаны эмтиир.

В. БАРАШКОВА фотота.

Үлэ коллективтара—нэһилиэнньэҕэ

ЫЧЧАТ—ТӨҺҮҮ КҮҮС

Ааспыт субуотаҕа оройуоннааҕы промышленнай комбинат үлэһиттэрэ оройуон киинин олохтоохторун кытта көрүстүлэр. Народнай театр бойстыгар бу коллектив үлэтин-хамнаһын, олоҕун-дьаһаҕын туһунан кэпсиир туһаайыы оһуохайдаах ... фотомонтажтары, спортивнай хамнастары дьон улахан сэҥээрэн көрдүлэр.

Үлэ коллективын айар отчуотугар докулааты комбинат директора И. И. Ксенофонтов оҥордо. Кини коллектив үлэтэ ... ситиһиилэрин, бастыҥ производственниктар туһунан сиһилии кэпсээтэ.

Чурапчытааҕы промышленнай комбинат 1938 сыллаахха «Кыһыл артыыл» диэн ааттанан ... тэриллибитэ. Итиэннэ кэмтэн кэмҥэ комбинат олоҕор үгүс уларыйыылар тиһыстылар. Билигин бу 70-ча рабочайдаах, инженерно-технический үлэһиттэрдээх, элбэх техникалаах оройуон биир бөдөҥ промышленнай предприятиетыгар ирбулуйда. Манна кэрэ туттар тэриллэрин, араас мебеллары, иис оҥоһуктарын, кирпиичэни, о. д. а. оҥорон таһаараллар.

Коллектив ССКП XXV съеһин директиваларын олоххо киллэриигэ тэнийбит социалистическай куоталаһыыга киирсэн, онус пятилетка бастакы сылын былааннарын болдьоҕун иннинэ толорбута. Комбинат 553,9 тыһ. солк. бородуксуйаны оҥорон сорудаҕын 101 бырыһыанна, 301,2 тыһ. солк. бородуксуйаны батаран сорудаҕын 103,8 бырыһыанна толорбута.

Кинилэрин курдук, ааспыт отчуотугар промкомбинат хамньыһыйах үлэлээт этэ. Ор кэмнэ оҥоһуктар хаачыстыбалара тупсубата, былааннаах сорудахтар толорбаккылар иэспиттэрэ. Оттон ааспыт 1976 сыл түмүгүнэн бу коллектив оройуон промышленнай тэрилтэлэрин социалистическай куоталаһыыларыгар кыайыылаахынан тахсыбыта.

Маннык үтүө түмүктэр ситиһиллиилэригэр коллективка бил...лар-костор оруолу эдэр ыччаттар ылар. Манна 15 чилиэннээх комсомольскай тэрилтэ 30-тан тахса эдэр ыччаты түмэн үлэ үөрэх көҕүлүүр. Секретарынан оройуон Советын депутата коммунистическай үлэ ударнига Гурий Гурьевич Монастырев үлэлиир. Ааспыт сайын промкомбинат коллективыгар Чурапчы орто оскуолатын бүтэрбит биэс оҕо үлэлии кэлбиттэрэ. Кинилэр ыччат наставниктара М. Л. Петров, М. Т. Местникова, В. В. Дмитриев, И. М. Охлопков уо. д. а. көмөлөрүнэн, сүбэлэринэн-амалларынан столяр ыһыдыр, сыралаах үлэтин баһылыыллар. Билигин эдэр столярдар Николай, Егор Бочкариннар, Павел Захаров уо. д. а. кирбыаҕыстарын ... үрдүк таһаарыылаахтык, үчүгэй хаачыстыбалаахтык үлэлииллэр. Онон хайа барытыгар курдук, манна эмиэ ыччат производство төһүү күүс.

Коллективка М. Т. уонна И. И. Местниковтар, М. Л. Петров, В. В. Дмитриев уо. д. а. курдук үлэ бастыҥнара, коммунистическай үлэ ударниктара бааллар.

Үрүҥмүт юбилейдээх дьылга промышленнай комбинат коллектива өссө үгүс үлэлэри, эппиэтэх сорудахтары толоруохтаах. Маны олоххо киллэриигэ интэриэйдиир, тэрийэр-маассабай үлэлэри салгыы тупсарыы, бастыҥ-санааны киллэрии сорудахтара тураллар.

Мустубут дьоҥҥо оройуон ... бастакы стояр дьыалар коммунистическай үлэ ударнига М. Т. Местникова бэйэтин ... дьыл нөҥтин туһунан кэпсээтэ, ... эдэр ыччаты ыҥырда. Оттон Г. Г. Монастырев ыччат отчуотугар үлэ түргэн туһунан сиһилии билиһиннэрбитэ ... өссө ситэрэн-кэҥэтэн биэрдэ.

Рабочай коллектив бу айар отчуотугар элбэх киһи сырытта. Бууругуна саныы, биһиги оройуоммут биир саамай кырдьаҕас промышленнай предприятиета нэһилиэнньэҕэ элбэх ... оҥорор. Онон санааны атастаһыы, дьон-сэргэ болҕомтотун тардыах ... туһалаах буолар. Исилэр тустарынан уонна оҥоһуктар хаачыстыбаларыгар туһааннан киирбит үгүс ыйытыыларга отчуоттуучулар сиһилии эппиэттээтилэр.

Отчуот промкомбинат коллективын үөс-уран самодеятельноһын концерынан түмүктэннэ.

Г. СИВЦЕВ.

Общественнай сүөһү иитиитигэр 1977 сыл олунньу 1 күнүнээҕи туругунан көрдөрүүлэрэ

...ир фуражнай ынахтан манна (кг)			Үүтү государствоҕа атыылааһын (центнер)				Эти государствоҕа атыылааһын (центнер)				Ынах торообута		Ынах сүөһү өлүүтэ		Ол иһигэр ньирэй		Сылгы өлүүтэ		Ынаҕы искусственнай сиэмэлээһин	
... былаан	Туолла	1976 с. ±	Тохс. ыйдаах былаан	Туолла	%	1976 с. ±	Тохс. ыйдаах былаан	Туолла	%	1976 с. ±	1976 с.	1977 с.	1976 с.	1977 с.	1976 с.	1977 с.	1976 с.	1977 с.	График	Туолла
46	40	+5	700	779	111,3	+128	1100	200	18,2	+25	173	160	5	18	—	8	15	5	44	8
41	32	2	720	565	78,5	102	1100	1069	97,2	+134	178	179	11	16	2	5	3	6	40	6
56	70	3	660	999	151,4	+18	900	727	80,8	+95	237	253	6	2	1	—	6	5	40	15
47	45	—	2280	3245	112,7	+46	3100	1996	64,4	+254	588	592	25	36	3	13	24	16	124	29

„ЭРКЭЭЙИ" — ЛИТЕРАТУРНАЙ ТҮМСҮҮ

АЙАР ЫЧЧАККА АНААН

Партия айар ыччаты кытта үлэҕэ ылыммыт ураатыҕын олоххо киллэриниэн сибээстээн оройуонҕа «Эркээйи» диэн литературнай түмсүү тэрилиннэ. Кини соруга, сыала — талааннаахтары булуу, үлэлэригэр комолоһуу, билиҥҥи кэм үрдүк көрдөбүллэригэр эппиэттиир айымныылары таһаарыы.

Түмсүү совета секцияларын тэрийтэлээтэ. Проза уонна очерк секциятыгар Г. Сивцев, поэзияҕа С. Данилов, мелодистар болохторугэр М. Васильева, кинээҕэ уонна фотолюбителларга М. Максимов салайааччыларынан быыбарданнылар. Биирдии секция үстүү чилиэннээх. Ханнык баҕарар айар үлэҕэ күүһүн холонон көрөөччү ити секцияларга кытта сибээстэһиэн сөп. Драмалары, комедияларын, водевиллары, сценкалары түмсүү советаҕа көрүөҕэ.

Хас биирдии секция бэйэтин үлэтин автордары кытта быһаччы тэрийэрэ наада. Айымныылары көрөн, ырытан, итэҕэстэрин ыйан-кэрдэн комонуу оногоруохтаах уонна үчүтэйдэрин бэчээккэ таһаарарга туруорсуохтаах. Бу үлэҕэ ССРС Суруйааччыларын союһун чилиэннэрэ Феоктист Софронов, Алексей Бродников комолоро, сүбэлэрэ баар буолуоҕа.

Түмсүү совета 3 ыйга биирдэ бюллетень таһаарарга быһаарда. Манна эдэр автордар айымныылара бэчээттэниэҕэ. Редакционнай коллегиҕа А. Бродников, Г. Сивцев, С. Данилов талыллыбылар.

Совет муниьаҕар оскуолаларга литературнай куруһуоктары тэрийиигэ көдөтиһиин буолла. Оскуола оҕолоруттан эдэр талааннары ситэн таһаарыыга учууталлар улахан болҕомтолоруи ураллырыгар сүбэлэһиниэ. Куруһуок оҕолор айымныыларын көрөн, ырытан бараи оройуоннаағы айар ыччат түмсүүтүн секциятыгар ыытан көрдөрөрө наада.

Совет ордук улахан болҕомтоту тылбаас-ка уурда. Уонсайыннан, нууччалыыттан сахалыы тылбаастар элбэхтик тахсар буоллахтарына, сахалыыттан нууччалыы тылбаска республика да үрдүнэн олус хаалан иһии баара мэлдьэх буолбатах. Тылбаас саҥаны айыы курдук сыаналанар. Тылбаасчыттар үүнэн иһэллэриниэн көрөн секция тэрилләрэ былаанныанар. Тылбаас уратыта, санаатын да ылан тылбаастыы охсуу буолбакка, автортан көҥүллэтии, сүбэлэтии уонна былааннаахтык үлэлээһин буолар.

Оройуоннаағы айар ыччат элбэх. Кинилэр бастын айымныыларын норуот билиитигэр таһааран, ыллыыр ырыа, кэпсэтэр тема оноготорон иэһилиэниэ культурнай олоҕун байытар, онон производственнай үлэ тэтимнин есео оро күүрдэр сорук турар.

М. ПОПОВ,
оройуоннаағы айар ыччат советын председателэ.

Виктор БАЙАРИН

Кырса хаардаах кыһын

Үрдүк добун халдаан үөһэ
Үрүҥ күлмүт тоҥуруйэр.
Кымдаан-чыскаан тымныы түһэн
Биһиги сиэрдэта ыллыырдыыр.

Кырыа хаардаах иҥэтиниэн
Былбачыгас илим хатта,
Бүгэһээт туман суоргалыыран
Иһэ сирим нэниэ саҥта.

Хайыһардаах булчут күрдүк
Хаары бууҥа күлэритэр,
Хаҥсаат дьыбар өссө ордук
Хатан тыыма тэбиэлиирэр.

Куобах сонун кэтэп кэспит
Хатыҥчааннар лаглаһаллар.
Куруускаскы үөрэ кэспит
Чараас иһии маһаһаллар.

Ньургун Боотур куйаҕыныы
Күлүмүрдүү килбэчийэр
Тангас кэнниттэр саҥалыы
Ураадьыспыт лөҥкүр тиитэр.

Дьикти эбээт, манна хөтү,
Кырыымахтаах кыһын обургу
Килбэчийбэр оһуордара:
Хаймар да мууһа, сыа хаара!

Кыраһа устун хаамтым

Саҥа түспүт кыраһа устун
Мин бүгүн суол тэлэн хаамтыым,
Ол кэнниэ олохтоох курууттун
Маннык барыахпын баҕардым.

Бу күрдүк саҥа суох тыыранньыы
Саллар сааскар эн латын
Храй хааллыын сүппэт дьаллыһаҥ,
Үргэл сулустуу чаҕыллаҥ.

Очоҕо очуос таас хайалыы
Уу суурайбат, тыал алдьаппат
Оҕогой толкуйдуох анаалы
Туннукпун туох да быллыаабат.

Киһиэхэ эрэ бэриллибэт
Ошкук талаан төлөн кыыма.
Сүүстэн дуу, тыһыынчаттан биирэ
Баар буолар уус тыл алыба.

Тоһо да ыччам кыра буоллуҥ
Саргы саһаа хаайтарбатын,
Саҥа түспүт кыраһа устун
Мин бүгүн суол тэлэн хаамтыым.

Василий ЛАЗАРЕВ

Кытаанаҕым кыргыттара

Сүрахтэр сырдык кыымнар
Сирэлиһэ күллүлэр.
Талба, бүрэ буолаунар,
Темам сүнньэ — киниләр.
Кытаанаҕым кыргыттара
Кохтоох үлэ аргыстара.

Онуо үтүө интилетка
Олоҕун оногоруһар,
Эмчит, доярка, кырдьыга,
Элбэҕи, кэлэн иһэллэр.
Кытаанаҕым кыргыттара
Күөгэл сааһым маныытара.

Үлэ, үөрэх дьоҕунан
Үөрэ-көтө үөрдүһэниэр.
Соҕурууттан, хотуттан
Сураҕырар буолаллар.
Кытаанаҕым кыргыттара,
Кытаанаҕым кыргыттара.

Үүт көрдөөх музыката
Үөрбүттүү кутулуннэ.
Сайылыкпыт тулата
Сайынгы күөх хартыына.

Кэрэчээн да кыргыттар
Көрдөөбү ыллыы-ыллыы,
Үлэлиилэр-хамсыылар
Эдэр сүрэҕи абылыы.

Үорумнэлэр кыргыттар
Үлэлэрэ хайҕанар.
Киэһэтигэр кыргыттар
Карахсэнэр артыыстар.

Чуҥкуйууну самаана,
Чуолкайа, эн умнаҕыҥ
Үрүҥ-илгэ быйаҥа
Үөрүүтүнэн туоларын.

Күөрэгэйдээх алааска
Коннуҥөрө сынньанардыы.
Ыалдьыттыыбын кыргыттарга
Ырыа-тойук артыыстыы.

Түстүүктарга

Дьиэ-бүө!
Аан дойду үрдүнэн
Аймах-ааттарбыт түстүүктэрдээх,
Айымах-чаҕар дьоннордоох
Чуранчылар буолабыт.
Чэлпэйэн, Тараҕай сабыттан
Күөн көрсүһүүгэ,
Күрэс былдьаһыгыгар
Гүһэн биэрбэт толкуйбут,
Охтон биэрбэтэх
Онолоох дьоннорбут.
Биикэни түстүүктэрбит,
Тэптэрийбэт тиэхиньэлэ,
Мүлдьү Бөҕөнү
Санатан эрэллэр.
Ол курдук:
Чуранчым буоругар
Түстүү сабаан туоната
Аан маҥнайгыттан
Ааттырда-суруйарда буолбаат.

Дьиэ-бүө!
Кымнаһы-хотуу гүһүгэр
Кыһалҕалыйа хаһыгыбыт кыргыттардаах.
Ордук кэрэ уолаттардаах,
Дьоллоох түстүү туоналаах,
Чуранчым дьонноро;
Үйэттэн-үйэлэр тухары
Үйэгү-быйаҥ олохторо,
Оҕо-ыччат дьонноро
Үһүү-тэнийэ гүрүөхтүн.

Дьиэ-бүө!
Чулууттан чулуу
Чуранчым түстүүктара,
Кэлин да ороскөй-талаанныыт
Үрдүү гуруохтун.
Сахалыы сангардаҕым,
Алгыс тылы
Аҕыннаҕым буоллуҥ!

Егор МАКАРОВ.

Арыгыны бастаан киһи иһэр, онтон арыгы киһини иһэр. (Ос хоһоонно).

Арыгыттан буорайбыт киһини мин аһына коробун. Аһынабын кини киһи буолар кэрэ кэскилэ сарбыллан сылдьарын, киҥини эмиэ да абара коробун. Абарабын киниэхэ, айылҕаттан ылбыт үрдүк анала сиргэ-буорга тэнсиллибитигэр кини байҕа буруйдаағын иһин.

Алҕааччы, болҕой, аатгарын улэрыппакка эрэ суруйбут, бу билэр дьонум дьылҕаларын. Кинилэр олохторун суолугар тыкпыт күлүмүүр сырдыгы аһыы уу саппаҕардыбыта. Кинилэр «эрэн мобойго» эмтэрэн этиринэ туоластаммыттарэ, илдьирҕэй тангастаммыттара, испит сирэйдэммиттэрэ. Эдэр киһи, аҕа уонна кинилэр алҕастарын хатылаама. Кинилэр бу баалтар.

КЭНЧЭЭРИ

Түмэл быыһынан түннүктэр сандаардылар. Испит арыгыта төбөтүгэр тахсар. Бүлүгүннүгүт атаҕын дьарбата иһүолүйэр, куттаҕа курулуйар. Хаина баран иттэн, аһаан абыранарай? Бу сандаарар уотгардаах дьиэлэргэ биллэр дьоно олороллор. «Бэйэ, ити дьиэҕэ барыахха». Иһиллиннилиннэ, тоҥсуйда. Аспатыгар. Утүө күнүгэр эн-мин дэспит дьоно билигин эчи кытаанахтарын. Үнүгүн биирдэ үөскээбит датгаах киһитэ: «Өйдөөххор кэлэр буоллэ», — диэн холдьохнута. Дьоп сыһыанар кэмнэригэр итирик лэбэ-рии себүлүөхтэрэ дуо?

Хас да ааны тоҥсуйан мэлийдэ. Бээрэ, арай кини аһыныа дуо?.. Суох!.. Күһүн биир иһит арыгылааҕын кипрбитин үс дьахтар үлтү мөрөйдөөн, ааны кэтэҕинэн астарбыттара. Үс дьахтар... Кэнчээри сонньуйан кэбистэ. Уонча сыллаағыта Маайалыын арахсалларыгар кыргыттара олох кыра этилэр. Билигин иһэлэрин сиппиттэр. Бииргэ кыыс үкчү бэйэтин курдук.

...Өр хааман чоохурдаата. Ыалдар утуйан бардылар быһылаах. Испит арыгыта ааһа быһыытыйда.

Кэнчээри кыбыы диэки салбыгнаата. Хотон аана аһылларын кытта муниугар сиктээх сылаас салгын саба биэрдэ. «Ыраахха хатыллыбатэх киһи» — диэн саныы-саныы испиһэкэ умаган талах олоппоһу булла. Ыраахтар собүлээбэтэхтии муниуларын бүһүрбаталлар. Кыыһырбыт харахтара харагаҕа чаҕылыһаллар.

«Бэл суоһуналрдиин абааһы көрөр буоллахтара», — баҕанаҕа ойоҕон олорон харахтарын симпэ. Сылайбыта тыйан, утуйан хаалла. Сотору утуйбут киһи уйутан олорбокко, муостаҕа кур тыына сууллан түстэ... Сарсыарда уһуктубута — тоҕотө ыалдьар, сүрэҕэ олохсуйар. «Ханна барыахха, ханна?»

БИИКТЭР

Кураанах солуур түтуурдаах, таллэйбит эмтэкэй уостаах эдэр киһи сэниэличчийэн иһэрин көрөн үөрэ түстүм.

— Бииктэр, дорообо! Тыыннаах эбиккин дуу? Хайа, хайдах сылдьаахтыыгын?

АҺЫММЫТ, АБАРБЫТ ХАРАХПЫНАН

Дойдутун киһитин көрөн, уолум үөрэ түһээхтээтэ. Бүөр-сыыс буолбут илдьирҕэй тангаһыттан кыбыстыбыт курдук тутуна.

Кэргэнэ өлбүтэ. Иккилээх-үстээх оботун бырабан, арыгыны кытта доҕордоспута. Маҕаһыын турбатын үрэйэн киирэн, иһирдьэ тутуллубута... Суут. Хас да киһи киһиэхэ өгүйбэт сыллара... «Уол арыгытын хайаата буөлла?» — ини саныы турдахпына, киһини солуурутар хас да быгыылканы хаалаан халырҕатта.

Таһырдьа батыһан тахсан, көккэлэһэ хааман иһэн ыйытабын:

— Доҕоор, туох үлүгэр быраахыныыгар бэлэмнэнни?

— Интернат-оскуолаҕа оһох оҥордум. Кыра харчы өлөрдүк, хайа, мин дьоҥум хайдах өлөрөллөруй? — сии дьонун умнаахтаабат эбит.

Алталаах Банятын, киниин ситэ ылбыт каргэнэ бокуонньук ибэлиит эдьиийэ Суөкүлэ түһүнан тугу билэрбин кэпсиибин. Киһим сэргэхсийбит курдук буолар. Бүтүүбүтүгэр: «Кыратык омурлаккыт дуо?» — диэн өйүргэтэр. Биһиги икки ааҕы суолунан барабыт. Мин киһим бөкчөйбүт көхсүн, эрэ, тырыттыбыт сөкүн батыһа көрөн хаалабын.

«Ити харчытыгар ас, таҥас да атыластыат буоллаҕа!»

КЭС ТЫЛ

Былырыын оҥоһу бүтэрбит уол ас маҕаһыныгар ойон киирдэ. Айаҕа арыгы сытыыын аҥкылыйар. Бытыылка атыласта.

Уолчаан, тохтоо! Эн ити үөһэ кэпсээниллибит дьон суолларын диэки бир хардыыны оногдун! Төкүн. Толкуйдан хайа диэки бараргын!

Н. ИГНАТЬЕВ.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

БИИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—91-395, отделлар—91—495, уопсай—91-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся Якутской АССР.

№ ЗАКАЗА 19 Индекс 60849. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке.

Объем 1 усл. печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча, ул. К. Маркса 12. Тираж 2901